

Т.І.Гончар, старший науковий співробітник, О.М.Тегляй, молодший науковий співробітник

Кіровоградський науково-дослідний центр продуктивності агропромислового комплексу

Привабливість галузі свинарства в Україні для інвестиційних ресурсів

В статті проаналізовано інвестиційну привабливість виробництва продукції свиней, визначено ряд факторів які необхідно найбільше інвестувати з метою виробництва конкурентоспроможної свинини.

інвестиції, ресурси, привабливість, рентабельність, інфляція, коефіцієнт оборотності, обігові кошти, технологія, попит, конкурентоспроможність

У всьому світі першочергового значення надають дослідженням, спрямованим на збільшення обсягів виробництва продуктів харчування і підвищення їх якості. Ринкові реформи, проведені в нашій країні, кардинально змінили ситуацію на вітчизняному ринку продовольства, відбувся обвальний спад вітчизняного виробництва продукції сільського господарства й особливо продукції тваринництва, знизилася само забезпеченість основними продуктами харчування. Для виправлення цієї ситуації у розвитку АПК України, галузь свинарства відіграє важливу роль. Виробництво свинини вважають однією із найрентабельніших і м'ясних галузей сільського господарства, що швидко окупаються. Порося до товарної ваги доростає за 6–8 місяців, а теля – за 18.

Незважаючи на те, що виробництво свинини загалом по Україні має, за даними Держкомстату, відносно низький показник рентабельності, середня

© Т.І.Гончар, О.М.Тегляй, 2011

рентабельність виробництва м'яса свинини в 2008 р. в Україні становила +5–6 %. Передові підприємства галузі мають доволі високий позитивний результат, що підкреслює важливість інвестицій.

Необхідно зазначити, що досвід ведення свинарства в країнах Європи та США свідчить про можливість ефективного ведення цієї галузі. Основою для цього є законодавчо-державна та інвестиційна підтримка, підвищення продуктивності існуючих та новостворених порід тварин на основі використання нових біологічних методів, інтенсивних ресурсозберігаючих технологій та ефективного використання кормів [1].

Питання інвестиційної привабливості у сільське господарство досліджували багато вчених й науковців, серед яких слід відзначити: В.Г. Андрійчук, О.А. Бугуцький, Л.М. Борщ, К.В. Илляшенко, С. Марченко та інші.

Але ніхто з них не досліджував інвестиційну привабливість галузі свинарства в Україні.

Мета дослідження – проведення аналізу привабливості галузі свинарства і пошук шляхів із збільшення інвестиційних ресурсів у цю галузь.

Одним із напрямків вирішення сучасних проблем АПК є налагодження аграрного виробництва, що є головним показником розвитку сільського господарства в інтересах села і держави.

Темпи розвитку галузі свинарства загалом в останні роки доволі нестабільні. Цей сектор, як і весь тваринницький комплекс України, дуже сильно залежить від

факторів, які важко прогнозувати, що періодично ведуть до зниження показників, хоча начебто б є всі об'єктивні причини для росту.

Виробництво свинини (у забійній вазі) до початку 2010 р. скоротилися на 22,2% відносно показників 2000 р., і за даними Держкомстату України, всі категорії господарств виробили 526 тис. т свинини в забійній вазі (до початку 2000 р. – 676 тис.т). при цьому питома вага свинини в сумарному обсязі виробництва усіх видів м'яса в 2009 р. становила 27,4% [2].

Свині мають ряд біологічних та господарських особливостей. За термінами одержання приплоду, плідності і термінами відгодівлі тварин свинарство займає перше місце серед галузей тваринництва. Маса поросяти до 8 міс збільшується приблизно у 100 разів. Протягом року від однієї основної свиноматки можна одержати (за два опороси) приплід живою масою до 2–3 т і більше, тоді як від однієї корови за рік можна одержати тільки близько 2–3 ц м'яса, тобто в 10 разів менше. На 1 кг приросту живої маси свиней витрачається 5–6 к.од., а при м'ясній відгодівлі у віці до 7 міс – 4–4,5 к.од., тоді як у скотарстві – 7–8 к.од., а у вівчарстві – 10–12 к.од.

Свині порівняно з іншими видами сільськогосподарських тварин мають самий високий забійний вихід продукції, під яким розуміється співвідношення маси їстівних частин туші до передзабійної маси. Так, при відгодівлі молодняка до живої маси 100 кг забійний вихід складає близько 73%, а при відгодівлі до 130-150 кг живої маси – 80 % і більше. Слід також зауважити, що свинина вдвічі поживніша за яловичину та втричі – за м'ясо птиці. Перетравність свинячого м'яса в організмі людини становить 90-95 %, а свинячого жиру – 97-98 %. М'ясо і сало свиней висококалорійне і біологічно повноцінне. У 1 кг свинини середньої якості містить близько 2500 калорій, а в 1 кг яловичини – тільки 1500. Копчені вироби із свинини характеризуються більш високою поживною цінністю, ніж м'ясопродукти із м'яса інших тварин. Свинячий жир порівняно, наприклад, з яловичим містить в 4 рази більше таких органічних кислот, як лінолева, ліноленова і арахідонова, які сприяють попередженню виникнення у людей склерозу і атеросклерозу. Свинина добре консервується, коптиться, а тому тривалий час зберігається. З шкіри свиней виготовляють взуття, з щетини щітки, з кишок та крові – ковбаси, з кісток – кісткове борошно.

Галузь свинарства має переваги та перспективи, що дозволяють бути їй конкурентноспроможною:

- відсутня сезонність виробництва, тобто продукція виробляється і реалізується рівномірно протягом року, що особливо важливо в умовах високої інфляції;
- на попит продукції свинарства не мають істотного впливу фактори економічного і політичного характеру;
- свинина безпосередньо надходить у продаж і на переробку;
- свинарство має більшу гнучкість у зміні масштабів виробництва порівняно з іншими галузями тваринництва, тому що менше залежить від кількості і якості земельних угідь;
- виробництво цього виду продукції проходить кілька стадій внаслідок спеціалізації свинарських підприємств;
- сильна залежність від зернового ринку, тому що основну частину раціону становлять покупні корми (комбікорм);
- для свиней характерні багатоплідність, короткий період супоросності, скоростиглість, високий вихід продуктів забою, що дає змогу одержати від них багато продукції при ощадливій витраті кормів [3].

Наведений вище матеріал свідчить про господарську доцільність вирощування свиней в селянських, фермерських та колективних господарствах.

Організаційно-економічний механізм виробництва і реалізації свинини містить як суто ринкові елементи, так і елементи державного впливу на процеси, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції. Організаційно-економічний механізм необхідно

представляти як комплекс різних деталей, які разом становлять цілісну систему скеровану на поліпшення аграрного виробництва, а тому цей показник буде головною умовою сільськогосподарського розвитку села і держави.

Серед основних проблем, які впливають на виробництво свинини можна виділити проблеми з кормовою базою (переважно концентрованими зерновими кормами), постійним ростом цін на енергоносії, різким ростом пропозиції на споживчому ринку дешевшого м'яса птиці (вітчизняного і імпортного), нелегальним імпортом м'яса, низьким рівнем дотацій та інвестицій у свинарство, а також високим рівнем кредитних ставок, що, по суті, актуально для всього сільськогосподарського сектора і харчової галузі загалом. При цьому необхідно зазначити, що такі проблеми є як і у підприємствах приватного сектора, так і у великотоварних сільгосппідприємствах.

Для того, щоб отримувати прибутки від свинарства важливо створити належні умови для утримання маточного поголів'я та свиней на відгодівлі. Новонароджені поросята до 20-ти денного віку не мають власного механізму терморегуляції. Температура їхнього тіла в значній мірі залежить від температури навколишнього середовища, тому температура в приміщенні, де проводиться опорос, в перші тижні життя поросят повинна бути в межах 26–28°C. Комфортна температура для лактуючих свиноматок, які в цей період виділяють дуже багато тепла, становить 16–18°C, тому слід подбати про відвід тепла від її тіла. Для поросят у перші два тижні життя повинен бути створений локальний об'єм з підігрівом температурою близькою до 36°C. Бокси для опоросу потрібно устаткувати спеціальними станками, які забезпечують комфортні умови для свиноматок і поросят, а також унеможливають травматизм і загибель поросят від придавлювання їх свиноматкою. Комфортні умови потрібно створювати і для інших вікових груп тварин. Станки на дорощуванні та відгодівлі свиней повинні мати достатню площу, обладнані годівницями з достатнім фронтом годівлі і мінімальним непродуктивним розходом кормів, сосковими напувалками, через які тварини забезпечуються чистою питною водою заданої температури, а в разі потреби медикаментозними розчинами для профілактики та лікування захворювань [4].

Стратегічне значення для ефективного ведення свинарства має ветеринарне забезпечення всіх без винятку етапів та складових технологічного процесу: закритий режим роботи ферми, побудова технологічного процесу по схемі пусто-зайнято, своєчасна кастрація кнурців, ектерпація хвостів та кликів, ін'єкції препаратів заліза, необхідні вакцинації, дегельмінтизації, дератизації і т.д. Невеликі свиноферми до 200 свиноматок, які працюють в режимі замкнутого циклу, з ветеринарної точки зору більш благополучні, ніж великі завдяки меншому мікробному тиску, що збільшується при збільшенні поголів'я на одиницю площі ферми та прилеглих територій.

За умов використання вище згаданих технологічних прийомів та методів витрати кормів на вирощуванні та відгодівлі свиней не перевищуватимуть 3-х кілограмів кормів на один кілограм приросту живої маси і не залежно від розміру свиноферми забезпечить високу прибутковість бізнесу.

Розрахунок ефективності виробництва тваринницької продукції потрібно проводити з урахуванням коефіцієнта оборотності обігових засобів, значна частина яких — заробітна плата, витрати на електроенергію, паливно-мастильні матеріали, транспортні послуги, послуги сторонніх організацій, ветпрепарати, покупні корми та багато іншого. Ритмічно працююче підприємство, яке на протязі місяця виробляє і реалізує певну стабільну кількість продукції (молоко, м'ясо в живій вазі, яйця), має коефіцієнт оборотності за рік близький до 12-ти, тому рентабельність інвестицій у тваринництво потрібно розраховувати з урахуванням цього коефіцієнту.

Інвестиції – це економічна категорія розширеного відтворення, яка є основним інструментом формування мікро- та макроекономічних пропорцій і визначає темпи економічного росту.

Таким чином, інвестиції – це те, що «відкладають» на завтрашній день, щоб мати можливість більше споживати в майбутньому. Під інвестиціями розуміють економічні ресурси, які спрямовуються на збільшення реального капіталу товариства, тобто на розширення або модернізацію виробничого апарату.

Організація ефективного інвестування важлива як для інвестора, так і для суспільства загалом. Добрі результати в роботі кожного конкретного інвестора, підприємства сприяють розвитку економіки країни і забезпечують підвищення рівня життя населення. Опрацювання накопичених у цій сфері теоретичних моделей, практичних прийомів і рекомендацій дає змогу раціональніше використовувати ресурси й досягати кращих результатів в інвестиційній діяльності.

У широкому сенсі під інвестуванням розуміють процес “витрачання коштів сьогодні з метою отримання ще більшої суми завтра” [5].

Інвестування є формою фінансово-економічної діяльності, що має на меті нарощування і примноження капіталу. Це процес зростання вартості активів, якими володіє юридична або фізична особа.

Метою інвестування є збільшення капіталу: за рахунок поточних прибутків на вкладений капітал або за рахунок зростання ринкової вартості самого капіталу внаслідок змін ринкової кон'юнктури. Але стратегічною метою інвестора залишається примноження активів, капіталу. Досягають цього через реалізацію нових технологій, створення нових робочих місць, через виробництво конкурентоспроможної продукції.

Інвестиції є найважливішою економічною категорією, які відіграють важливу роль як на макро-, так і на мікрорівні, насамперед для простого і розширеного відтворення, структурних перетворень, максимізації прибутку.

Біологічні можливості тварин і організаційно-економічні особливості галузі дають змогу рентабельно в ній вести виробництво. Однак істотне коливання цін на сільськогосподарську і промислову продукцію, інфляція, непродумана кредитна політика уряду, розрив виробничих зв'язків в АПК знижують інвестиційну привабливість галузі свинарства.

За даними Мінагрополітики, в агропромисловий комплекс України станом на 1 квітня 2010 р., починаючи з 1992 р., було задіяно \$2,563 млрд. прямих іноземних інвестицій (6,4% загального обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку). З них вкладено \$1788,7 млн. в підприємства харчової і переробної промисловості і \$774,3 млн. в сільськогосподарські підприємства. За I квартал 2010 р. в агропромисловому секторі пройшов відтік іноземного капіталу в розмірі \$39,1 млн.: \$5,4 млн. в області сільського господарства і \$33,7 млн. в харчовій промисловості. Основні інвестори в агропромисловий комплекс України, частково в сільське господарство: Кіпр (\$251,2 млн.), Великобританія (\$133,5 млн.), Данія (\$57,6 млн.), Германія (\$55,4 млн.), Польща (\$29,3 млн.), Австрія (\$28,9 млн.). Основними інвесторами в харчову промисловість є Нідерланди (\$591,1 млн.), Швеція (\$213,6 млн.), Кіпр (\$235,2 млн.), Великобританія (\$131,9 млн.), США (\$65,3 млн.), Швейцарія (\$88,5 млн.) [6].

При цьому загальна потреба агропромислового комплексу України в інвестиціях, за оцінками експертів, становить не менш ніж \$150 млрд.

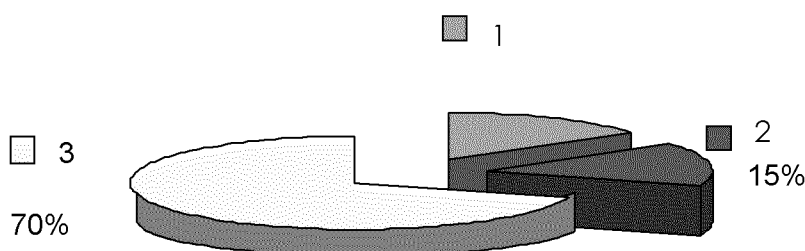
За даними Національної м'ясної асоціації (НМА), загальний обсяг інвестицій у свинарство, внесених з 2008 по 2009 рік різними комерційними структурами, становить майже \$5 млрд.

Незважаючи на визначені напрями держави із становлення вітчизняного тваринницького комплексу, зокрема прийняття різних програм, часткове дотування сільгоспвиробників, цей ринок, зокрема ринок свинарства, усе ще знаходиться в кризовому стані. Тільки великі свинокомплекси, що входять до концернів, які мають замкнений цикл виробництва, можуть собі дозволити впроваджувати сучасні технології

вирощування свиней і переробку продукції. Рентабельність вирощування свиней у таких господарствах сягає 40–65 %.

Сьогодні ринок свинини є одним із найперспективніших напрямків у тваринництві. Цьому сприяє постійний попит на свинину, невелика кількість сильних конкурентів на ринку. До того ж, цей ринок ще дуже далекий до свого насичення і має величезний потенціал для свого росту. Прибуткове сучасне свинарство ґрунтується на повному використанні біологічних якостей свиней як тварин і на застосуванні прогресивних технологій утримання і вирощування свиней без використання хімічних стимуляторів росту.

Висловлюючи загальну думку, фахівці стверджують, що успіх у сучасному свинарстві залежить від декількох основних чинників, зображених на рис. 1.

1 - генетично закладені сучасні біологічні можливості тварин; 2 – професійна підготовка обслуговуючого персоналу і правильний менеджмент на підприємстві; 3 – сучасні технології та устаткування для свинокомплексів і їх використання

Рисунок 1 – Чинники, які впливають на виробництво продукції свинарства

Загальна тенденція розвитку підприємств галузі свинарства спрямована на скорочення кількості підприємств і на їх об'єднання. У такий спосіб досягається зниження витрат і зменшення собівартості продукції свинарства. Найраціональнішим є промислове утримання свиней на фермах замкнутого циклу розміром від 400 свиноматок.

Останнім часом в Україні стали з'являтися інвестиційні фонди, що оперують цінними паперами українських аграрних компаній, вкладення коштів у такі папери може виглядати ризикованим, оскільки впливати на ефективність роботи компанії, акціями якої ви володієте, найчастіше може бути важко. Крім того, інвестор ніколи не одержить такого прибутку, якого б він отримав прямо інвестуючи у виробництво.

В Україні дуже мало підприємств, що мають спільну з іноземними компаніями форму управління капіталом. Як правило, іноземні компанії відкривають в Україні власне підприємство, де весь вищий менеджмент – іноземні фахівці. З огляду на менталітет українців, який склався в радянський час, а також особливості законодавства, інвестиціями необхідно керувати ефективніше.

Неефективність і спад виробництва свинини в аграрній сфері вимагає кардинальних заходів для нарощування поголів'я, підвищення його продуктивності і зниження збитковості, хоча більшість задач забезпечення рентабельності виробництва свинини лежить за межами окремого підприємства. Збільшення обсягів виробництва свинини і підвищення його економічної ефективності на довгостроковий період пов'язані з факторами інтенсифікації – впровадження сучасної техніки, прогресивної технології, організації виробництва, що вимагає відповідного фінансового і матеріального забезпечення галузі.

Для вирішення сучасних проблем галузі свинарства та зростання ефективного виробництва з боку держави необхідно: чітке регулювання цінової політики, попиту та пропозиції; збільшення дотаційної підтримки держави; спрямування галузі на інтенсивний інноваційний шлях розвитку, шляхом інформаційно-консультаційної підтримки; збільшення обсягів інвестицій в основний капітал аграрних підприємств; підвищити фондівдачу і рівень рентабельності до рівня, який склався у промисловості. Для підвищення економічної ефективності та забезпечення конкурентоспроможності продукції свинарства принципового вдосконалення потребують технологічні основи ведення даної галузі, що забезпечують оптимальні умови утримання, годівлі, розведення та селекції тварин, і проведення їх у відповідність до європейських стандартів якості.

Отже, можна зробити висновок, що позитивними сторонами інвестування в галузь свинарства необхідно вважати відсутність сильної конкуренції виробництва продукції в цій галузі, високий попит на продукцію свинини, використання дешевої робочої сили в порівнянні з західними країнами. Також необхідно відзначити і негативний фактор інвестиційних потоків у галузь свинарства – це нестабільна законодавча база й аграрна політика в Україні.

Список літератури

1. Козир В. Залежність собівартості свинини від рівня і типу годівлі свиней/ Козир В. // Тваринництво України. – 2006. - № 4. - С. 22.
2. Україна у цифрах: статистичний збірник/ [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Державне підприємство «Інформаційно-аналітичне агенство», 2010. – 102 с.
3. Илляшенко Е.В. Экономическая эффективность инвестиций в сельскохозяйственные предприятия/ Илляшенко Е.В. – Симферополь: 2009.
4. <http://pigua.info/index.php?action=hottopic&id=10#cut-a7030>
5. Щукін Б.М. Інвестування/ Щукін Б.М. Курс лекцій. –К.: МАУП, 2004. – с. 216.
6. <http://www.apk-inform.com/showart.php?id=94518>

Т. Гончар, О.Тегляй

Привлекательность отрасли свиноводства в Украине для инвестиционных ресурсов

В статье проанализировано инвестиционную привлекательность производства продукции свиней, определен ряд факторов которые необходимо больше инвестировать с целью производства конкурентоспособной свинины.

T.Gonchar, O.Teglyay

The attractiveness of Pig Breeding in Ukraine for investment resources

The article analyzes the investment attractiveness of the production of pigs, identified several factors that need to invest most of competitive pork.

Одержано 25.03.11